

Funn fra Skoletilsynet

Camilla Nervik, Datatilsynet
KiNS 22.mai 2025

Hva ba vi kommunene sende inn?

1. Styrende rutiner

- a) Rutine for risikovurderinger
- b) Rutine for DPIA
- c) Rutine for databehandleravtaler

2. Gjennomførende rutiner for å ta i bruk nye digitale læringsverktøy

3. Oversikt over digitale læringsverktøy for opplæringsformål

Hva ba vi kommunene sende inn?

4. Administrasjon av ordinær drift og vedlikehold, oppdateringer og opphør av programvarelisens
5. Tiltak for å forhindre leverandørenes viderebruk av elevers personopplysninger til egne formål

- Digitale læringsressurser og læringsplattformer
- Betalte- og gratisverktøy
- Applikasjoner installert lokalt og nettbaserte tjenester

- Verktøy til administrasjon, evaluering og kommunikasjon

Hovedfunn fra brevkontrollen

Funn: Feil forståelse av «personopplysninger»

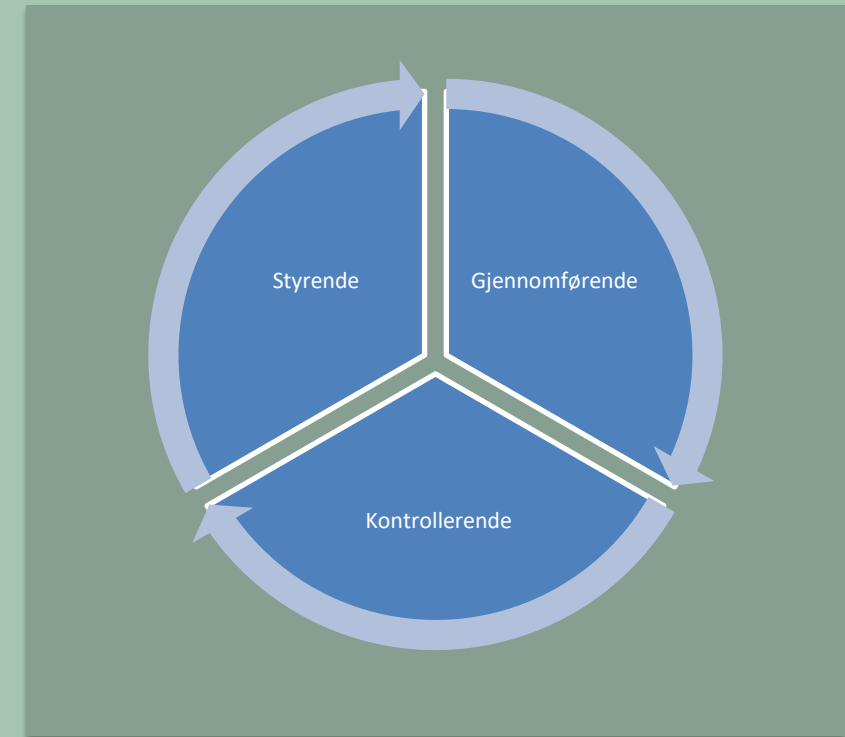
- Navn, kontaktinformasjon, faglige prestasjoner, IP-adresse, identifikator knyttet til informasjonskapsler, geolokasjon og opplysninger i fritekstfelt mm.
- Mange tror at **gratistjenester og tjenester som ikke krever innlogging** ikke behandler personopplysninger
- En forutsetning for:
 - Føre fullstendig behandlingsprotokoll
 - Risikovurderinger
 - Inngå databehandleravtaler

Har kommunene orden i eget hus?

Hva menes med «internkontroll»?

Sentrale rettsregler:

- **Ansvarlighetsprinsippet**
 - Personvernforordningen artikkel 6 nr. 2
- **Kommunen har plikt til å gjennomføre egnede tekniske og organisatoriske tiltak**
 - Personvernforordningen artikkel 24 nr. 1

Internkontroll – de viktigste funnene våre

- **Mangelfulle rutiner**
 - Mange rutiner har ikke implementert rutiner som oppfyller kravene i personvernregelverket
- **Roller og ansvar**
 - I mange tilfeller er det rektor eller lærer som beslutter at et nytt digitalt læringsverktøy skal tas i bruk

Utfordringer ved mangelfulle styrende rutiner

- **Noen utfordringer**
 - Hva skjer med læringsverktøy som faller utenfor rutinen?
 - Hvilken risiko er kommunen villig til å ta?
 - Har kommunen god nok oversikt over gjeldende rutiner?
 - Hvordan sikrer kommunen at rutinene holdes oppdatert?
- Hvordan kan kommuneledelsen påvise etterlevelse?

Strava-saken (2021)

- En kommune hadde pålagt elevene å bruke treningsappen Strava
- Ingen anskaffelsesrutiner, risikovurdering eller DPIA

→ Datatilsynet ga overtredelsesgebyr på **50 000 kroner**

Brudd kan få konsekvenser

Mangelfulle gjennomførende rutiner

- **Besvarelsene viser at 27 av 50 kommuner har ingen eller mangelfulle gjennomførende rutiner**

Eksempel på mangelfull besvarelse:

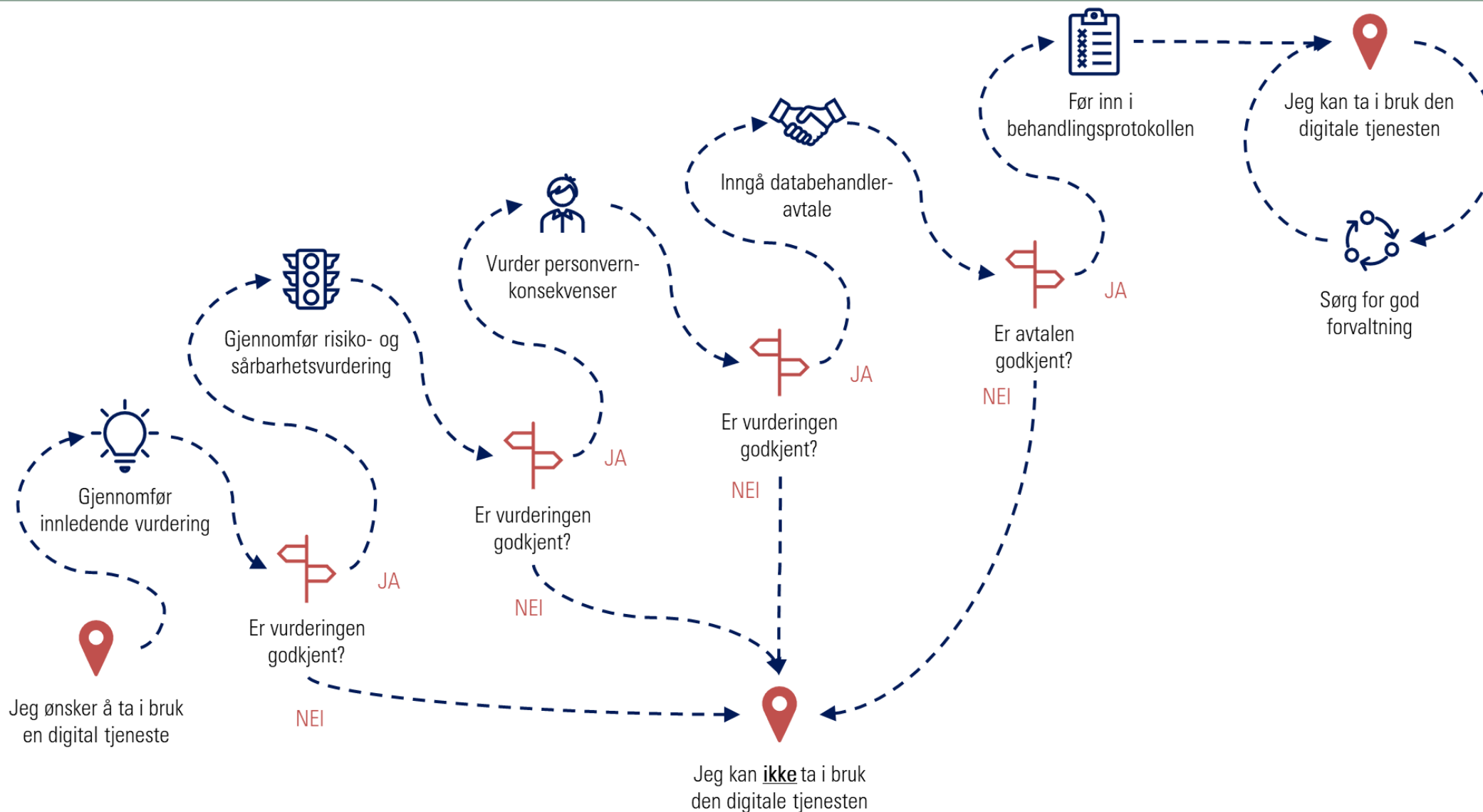
«Lærerne som ønsker å ta i bruk et nytt digitalt verktøy tar dette opp med rektor eller avdelingsleder. Dersom de blir enige om å ta verktøyet i bruk, får ansatt ved IT-avdelingen spørsmål om å hjelpe til med det.»

Mangelfulle gjennomførende rutiner

- Rutinene er for generelt utformet
- Ansvaret føres ikke nedover i organisasjonen
- I praksis gjennomføres det ikke alltid ROS-analyser og DPIA
- Rektor eller den enkelte lærer mangler tilstrekkelig kompetanse
- Ansatte er ikke kjent med gjennomførende rutiner
- Motstrid mellom styrende og gjennomførende rutiner

«Steg for steg»-veiviseren til KS SkoleSec

Funn: Misforståelse av hva Feide innebærer

- Felles elektronisk identitet
- Ikke en godkjenningsordning
- Kommunene selvstendig ansvarlig for å vurdere:
 - Behandles det mer personopplysninger enn nødvendig?
 - Risikovurderinger
 - Gjennomgå innholdet i databehandleravtalene

Funn knyttet til administrasjon av drift og vedlikehold

1. IKT-oppgaver ivaretas av roller uten tilstrekkelig kompetanse
2. Kommunenes organisering av tekniske ansvarsområder varierer

- Delegering av teknisk ansvar for administrasjon og forvaltning av IKT
- Kompetanse – IKT, informasjonssikkerhet og personvern
- Hvorfor er dette et problem?

Ifølge **personvernforordningen artikkel 32** er den behandlingsansvarlige videre **forpliktet til å ha evne til vedvarende konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet** og robusthet i behandlingss, -lemene- og tjenestene. Videre fremkommer det at **den behandlingsansvarlige skal ha evne til å gjenopprette tilgjengeligheten og tilgangen til personopplysninger** i rett tid dersom det oppstår en fysisk eller teknisk hendelse.

«Læringsplattformer blir stadig mer avanserte. Bruk av kunstig intelligens og chatboter og personaliserte løsninger gjør det enda vanskeligere å forstå hvordan og hvor data lagres, spesielt ved bruk av skytjenester og tredjepartsaktører.»

- Flertallet av kommunene er organisert i et interkommunalt IKT-samarbeid
 - Større modenhet når det gjelder skriftlige rutiner og ansvarsfordeling
 - Kvalifisert personell - Spesialkompetanse
 - Fungerer det i praksis?

«Mye handler om bevisstgjøring og opplæring, men det er krevende å nå ut til alle og sikre at dette forankres i hele organisasjonen»

«Mange kommuner mangler nødvendig kompetanse til å gjennomføre grundige vurderinger, særlig innenfor juridisk kompleksitet (tolkning av GDPR, opplæringsloven og offentlige anskaffelser), tekniske aspekter (variasjon i sikkerhetsstandarter og integrasjoner mellom ulike plattformer) og utvikling av KI og chatboter (behov for en felles forståelse av hvordan kunstig intelligens påvirker personvern og datasikkerhet i skolen).»

1. Hva ser kommunen som **den største utfordringen** i arbeidet med å ivareta elevenes personopplysninger ved bruk av digitale læringsverktøy?
2. Hva ønsker dere at **Datatilsynet bistår med** i forbindelse med kommunens ivaretagelse av personopplysningssikkerheten i digitale læringsverktøy?

Utfordring nummer 1: Kapasitet

«Lærere ønsker stadig å bruke nye verktøy som krever grundige risikovurderinger og DPIA. Der opplever vi å være til hinder for pedagogisk utvikling og bruk, da vi opplever å ha for lite kapasitet kommunalt. Vi avslår eller bruker altfor lang tid på å skulle godkjenne verktøy.»

Utfordring nummer 2: Kompetanse

«Å gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser, DPIA-er, gjennomgå databehandleravtaler og holde behandlingsprotokoller oppdaterte innebærer kompetanse små og mellomstore kommuner ofte ikke har. Ofte vil små og mellomstore kommuner godkjenne eller overse risikoer de ikke har forutsetninger for å forstå.»

Utfordring nummer 3: Å forholde seg til leverandørene

«Leverandørenes verdikjeder er etter hvert blitt lange og utfordrende å holde oversikt over. En leverandør av et digitalt læringsverktøy kan ha flere underleverandører, som igjen kan ha underleverandør på underleverandør. Dette gjør det i praksis svært komplisert å holde oversikt over isfjellet som befinner seg under vannskorpen, og hvilke data som er innom hvem og hvor.»

Ønske nummer 1: Sentraliserte vurderinger

«Det krever uforholdsmessig mye ressurser at hver enkelt kommune skal gjøre mer eller mindre de samme vurderingene av databehandleravtaler, risiko og personvernkonsekvenser for slike applikasjoner.»

«Det hadde vært veldig nyttig for kommunene hvis en sentral aktør, med høy kompetanse på personvern, kunne hatt ansvar for å holde oversikt over hvilke apper og nettsider som er trygge i forhold til personvern. En form for nasjonal base med godkjente læringsverktøy som er kvalitetsstemplet av Datatilsynet.»

Ønske nummer 2: Tydeligere veiledning

«Tydeligere retningslinjer for risikovurdering og DPIA i skolesammenheng. Det er utfordrende å avgjøre når en full DPIA er nødvendig for digitale læringsverktøy, spesielt for mindre verktøy med snevre bruksområder.»

«Balansen mellom pedagogiske behov og personvern. Vi søker veiledning i hvordan vi best kan kommunisere og forankre personvern hensyn i skolen, slik at både lærere og skoleledere får en felles forståelse av ansvaret.»

Takk for meg!

